

Informacja o zobowiązaniach jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego w 2007 roku

Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek, wyemitowanych papierów wartościowych oraz z tytułu wymagalnych zobowiązań wg stanu na 31 grudnia 2007 r. wynosiły **1 707 325 tys. zł** i wzrosły w stosunku do ubiegłego roku o 85 006 tys. zł, tj. o 5,2%.

Rok 2007 jest kolejnym rokiem wzrostu zobowiązań. Tendencja wzrostowa obejmuje niemal wszystkie szczeble samorządu, z wyjątkiem województwa samorządowego (którego zobowiązania zmniejszyły się z 58 838 tys. zł w 2006 roku do 39 493 tys. zł w 2007, tj. o 32,9%). Najbardziej wzrosły zobowiązania miast na prawach powiatu (o 8,3%), następnie powiatów (o 5,7%). Wzrost zobowiązań gminnych był 4,8-procentowy, ale w typach gmin tempo wzrostu była zróżnicowane: od 3,3% w gminach miejsko-wiejskich do 7,1% w gminach wiejskich.

W 2001 roku łączne zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego wzrosły o 42,7% (o 248 525 tys. zł) w stosunku do poprzedniego roku; w 2002 roku o 30,8% (o 255 816 tys. zł); w 2003 roku o 11,7% (o 127 425 tys. zł), w 2004 roku o 5,1% (o 62 188 tys. zł), w 2005 roku o 7,3% (o 93 117 tys. zł); w 2006 roku o 18,5% (o 253 172 tys. zł), a w 2007 roku o 5,2% (o 85 006 tys. zł).

Zobowiązania miast na prawach powiatu średnio wzrosły o 8,3% w stosunku do poprzedniego roku, w poszczególnych miastach dynamika zobowiązań była bardzo zróżnicowana: największy wzrost zobowiązań nastąpił w przypadku Miasta Piotrków Trybunalski (o 22,1%), zobowiązania M. Łodzi zwiększyły się o 8,4%, a nominalnie najmniejsze zobowiązania M. Skierniewce w 2007 roku jeszcze zmniejszyły się o 36,8%.

Zróżnicowana dynamika zobowiązań oraz dochodów w poszczególnych miastach na prawach powiatu spowodowała, że ukształtowany w 2006 roku na zbliżonym poziomie 33%-34% stopień zadłużenia M. Piotrkowa i M. Łodzi w stosunku do dochodów zmienił się i w przypadku M. Piotrkowa wzrósł do 37,8%, a w Łodzi zmniejszył się do 32,3%.

M. Skierniewice jest nadal najmniej zadłużonym miastem na prawach powiatu woj. łódzkiego (11,3% w relacji do dochodów).

W stosunku do 2006 r. zwiększyły się zobowiązania jst z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek (o 6,1%), natomiast - podobnie jak w roku ubiegłym - obniżyły się (o 18,9%)

zobowiązania z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych, co świadczy o coraz mniejszej popularności tego źródła przychodów.

W 2007 roku została utrzymana pozytywna tendencja spadku zobowiązań wymagalnych przy jednoczesnym obniżeniu udziału tego tytułu dłużnego w strukturze zobowiązań z 0,4% do 0,2%.

W porównaniu do poprzedniego roku niewiele zmieniła się struktura zobowiązań według tytułów dłużnych. Dominującą pozycję (97,7%) w zobowiązaniach JST stanowią pożyczki i kredyty. W kwocie 1 667 414 tys. zł zobowiązań JST z tytułu kredytów i pożyczek, 66 101 tys. zł (4,0%) to kredyty i pożyczki zaciągane na pokrycie wydatków unijnych w związku z realizacją programów i projektów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy o finansach publicznych.

Przeciętny stopień zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego (mierzony stosunkiem zobowiązań ogółem według stanu na koniec roku do zrealizowanych w danym roku dochodów budżetowych) w okresie lat 2000-2003 stopniowo wzrastał, w 2003 roku osiągając poziom 24,0%. W latach 2004-2005 relacja ta uległa obniżeniu, odpowiednio do 22,3% i do 21,9%. W 2006 roku przeciętne zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego wzrosło do 22,9%, a w 2007 roku ponownie **spadło do 21,6%**.

Spadek relacji zadłużenia do dochodów w 2007 roku nastąpił w województwie samorządowym o 6,7 punktu procentowego, w gminach o 1 punkt procentowy, w miastach na prawach powiatu o 0,8 punktu procentowego i w powiatach o 0,6 punktu procentowego.

Zgodnie z art. 170 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. nr 249, poz. 2104 z późn. zm.) łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60 % wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym. Ograniczeń tych nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciąganych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy.

Po uwzględnieniu tych przepisów przeciętny stopień zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego wyniósł **20,7%** (21,5% w 2006 roku).

Pomimo spadku przeciętnego stopnia zadłużenia w woj. łódzkim, nieznacznie zwiększył się odsetek jednostek o wyższym stopniu zadłużenia. W ośmiu gminach (w 2006 roku w 7 gminach) wskaźnik zadłużenia (wyliczony po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń) wyniósł ponad 40%: Gm. Parzęczew 50,3%, Gm. Rząśnia 49,4%, M. Łęczycza 48,1%, Gm. Sokolniki 46,7%, Gm. Lgota Wielka 44,8%, M. Gm. Zelów 43,7%, M. Zgierz 43,0%, M. Konstantynów 42,9%.

Natomiast sześć gmin zakończyło rok budżetowy 2007 bez długów (w 2006 roku cztery gminy).

Zobowiązania ogółem w Gm. Parzęczew i Gm. Sokolniki według stanu na 31.12.2007r. stanowiły ponad 60% wykonanych w 2007 roku dochodów budżetowych, ale ponieważ część zobowiązań wynika z zaciągniętych pożyczek z budżetu państwa na prefinansowanie zadań określonych w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszem strukturalnym Unii Europejskiej, to po ich wyłączeniu zadłużenie tych gmin nie przekracza ustawowej granicy i w przypadku Gm. Parzęczew wynosi 50,3%, a Gm. Sokolniki 46,7%.

Podane powyżej informacje zostały oparte o wskaźniki wyliczone na podstawie sprawozdań budżetowych za IV kwartał 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 i 2007 roku oraz informacji uzyskanych od skarbników.

Kolejnym limitem dla zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego jest stopień obciążenia budżetu spłatami, określony w przepisach artykułu 169 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którym łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek¹ wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek oraz przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego² wraz z należnymi odsetkami i dyskontem, a także potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń i gwarancji, nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego. Ograniczeń tych nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy o finansach publicznych.

W 2007 roku **osiem gmin** przeznaczyło **ponad 15%** zrealizowanych dochodów budżetowych na spłaty rat kredytów, pożyczek wraz z odsetkami, wykup obligacji wraz z należnymi odsetkami i dyskontem oraz na wydatki z tytułu poręczeń i gwarancji.

Wszystkie te jednostki realizowały zadania z udziałem środków unijnych i wysoki stopień obciążenia budżetu spłatami zobowiązań wynikał ze spłaty kredytów lub pożyczek

---

¹ zaciąganych na finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego lub na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów

² emitowanych na finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego lub na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów

zaciągniętych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym tymi środkami po otrzymaniu refundacji poniesionych wydatków.

Po wyłączeniu spłat kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej, obciążenie budżetu spłatami zobowiązań nie przekroczyło w tych jednostkach 15%³. Jedynie Gm. Parzęczew przeznaczyła na spłaty zobowiązań nieco ponad 15% wykonanych dochodów budżetowych (gdyby plan dochodów zastał wykonany w 100% to relacja ta wyniosłaby 14,7%)

Do przestrzegania limitów zadłużenia zobowiązane są również związki jednostek samorządu terytorialnego (art. 171 ustawy o finansach publicznych).

Zobowiązania Związku Gmin Regionu Kutnowskiego według stanu na 31.12.2007r. stanowiły 58,3% wykonanych w 2007 roku dochodów budżetowych. Związek realizuje zadania inwestycyjne współfinansowane środkami pochodzącymi z Unii Europejskiej. Zadłużenie związku w całości wynika z zaciągniętej pożyczki z budżetu państwa w związku z realizacją zadań finansowanych ze środków z funduszy strukturalnych

W 2007 roku kwota spłaconych zobowiązań związku stanowiła 58,2% wykonanych dochodów i w całości dotyczyła pożyczki z budżetu państwa na prefinansowanie zadań określonych w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszem strukturalnym Unii Europejskiej.

---

³ Po wyczeniu na podstawie sprawozdań budżetowych oraz informacji zebranych od jst

Informacja o zobowiązaniach samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną

Sytuacja samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną województwa łódzkiego od dwóch lat poprawia się, na co wskazuje fakt, iż w ciągu ostatnich dwóch lat zobowiązania tych jednostek (z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i wyemitowanych papierów wartościowych oraz z tytułu wymagalnych zobowiązań) zmniejszyły się: w 2006 roku o 4,3% w stosunku do poprzedniego roku, w 2007 roku o 4,1% - na koniec 2007 roku wynosiły **629 814 tys. zł**. Tendencja spadkowa nie obejmuje jednak wszystkich szczebli samorządu. Zobowiązania powiatowych jednostek niestety są coraz większe: w 2006 roku wzrosły o 5,5%, a w 2007 roku o 5,0%. Jednostki, których organem założycielskim lub nadzorującym są miasta na prawach powiatu w 2006 roku znacznie ograniczyły swoje łączne zobowiązania, które spadły o połowę, ale w 2007 roku ponownie zwiększyły - o 28,2%.

Zdecydowaną większość zadłużenia samorządowych osób prawnych generują samorządowe zakłady opieki zdrowotnej, których łączne zobowiązania w 2006 roku spadły o 30 197 tys. zł (o 4,4%), a w 2007 roku o 34 736 tys. zł (o 5,3%) w stosunku do poprzedniego roku. Ze względu na przeważający udział zobowiązań zoz-ów w zobowiązaniach ogółem jednostek z osobowością prawną dynamika zobowiązań zoz-ów poszczególnych szczebli samorządowych jest podobna do dynamiki łącznych zobowiązań samorządowych jednostek z osobowością prawną. Zoz-y gminne i wojewódzkie⁴ od dwóch lat zmniejszają swoje zobowiązania, zoz-y powiatowe⁵ przeciwnie - zwiększają. W miastach na prawach powiatu⁶ zobowiązania zoz-ów w 2006 roku zmniejszyły się znacznie, a w 2007 roku ponownie wzrosły.

---

⁴ Pomimo spadku w ostatnich dwóch latach kwoty zobowiązań jednostek organizacyjnych z osobowością prawną w województwie samorządowym, łódzkie województwo samorządowe i tak pozostaje w grupie sześciu województw, w których zobowiązania wojewódzkich SP ZOZ są znacząco większe niż w pozostałych województwach.

⁵ Województwo łódzkie jest jednym z grupy trzech województw, w których łączna kwota zobowiązań powiatowych zoz-ów wzrosła w 2007 roku - we wszystkich pozostałych województwach zobowiązania zoz-ów w 2007 roku zmniejszyły się. Łączne zobowiązania powiatowych zoz-ów z terenu województwa łódzkiego stanowią drugą co do wielkości kwotę (niezmiennie od 2003 roku) spośród wszystkich województw.

⁶ Zobowiązania zoz-ów w M. Łodzi w 2007 roku stanowiły trzecią co wielkości kwotę spośród wszystkich miast na prawach powiatu w Polsce (w latach 2003-2005 drugą pozycję, a w 2006 roku czwartą).

Wyszczególnienie	Zobowiązania zoz-ów wg stanu na koniec roku			Dynamika rok poprzedni=100	
	2005	2006	2007	2006	2007
	w zł			w %	
Gminy	72 666 703	70 972 070	69 373 315	97,7	97,7
Miasta na prawach powiatu	66 731 334	31 913 398	41 770 789	47,8	130,9
Powiaty	251 146 125	264 888 692	278 053 650	105,5	105,0
Województwo samorządowe	298 772 829	288 046 703	231 886 870	96,4	80,5
Razem	689 316 991	655 820 863	621 084 624	95,1	94,7

Zobowiązania samorządowych instytucji kultury wzrosły w 2006 roku 2,5-krotnie (o 535 tys. zł), a w 2007 roku niemal 10-krotnie (o 7 824 tys. zł). Na tak wysoką dynamikę miał wpływ wzrost zobowiązań instytucji kultury, których organizatorem jest województwo samorządowe.

Zobowiązania instytucji kultury, których organizatorem jest M. Łódź w 2006 roku wzrosły o 378 tys. zł, ale w 2007 roku zostały niemal w całości spłacone.

Wyszczególnienie	Zobowiązania instytucji kultury wg stanu na koniec roku			Dynamika rok poprzedni=100	
	2005	2006	2007	2006	2007
	w zł			w %	
Gminy	19 052	9 735	18 872	51,1	193,9
Miasta na prawach powiatu	301 006	678 993	7 142	225,6	1,1
Powiaty	0	20 000	20 000	x	100,0
Województwo samorządowe	17 029	162 951	8 649 481	956,9	5308,0
Razem	337 087	871 679	8 695 495	258,6	997,6

Jedna jednostka samorządu terytorialnego (województwo samorządowe) wykazuje w sprawozdaniach zobowiązania samorządowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw (Ośrodków Ruchu Drogowego). Od 2006 roku sytuacja tych jednostek ulega poprawie – ich zobowiązania w 2006 roku wynosiły 266 tys. zł i zmniejszyły się niemal dwukrotnie w stosunku do poprzedniego roku, w 2007 roku spadły do 34 tys. zł.

W ubiegłych latach największą część (43,9%) zobowiązań samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną stanowiły zobowiązania wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych (w tym głównie samodzielnych zespołów opieki zdrowotnej). W 2007 roku 44,2% to zobowiązania jednostek powiatowych, 38,2% wojewódzkich, 11,0% gminnych i 6,6% miast na prawach powiatu.

W stosunku do poprzedniego roku wzrosły o 19,5% zobowiązania samorządowych jednostek z osobowością prawną z tytułu kredytów i pożyczek i tym samym wzrósł udział tego tytułu dłużnego z 53,2% w 2006 roku do 66,3% w 2007 roku. Przeciętny spadek zobowiązań ogółem omawianych jednostek w 2007 roku wynika ze znacznego spadku zobowiązań wymagalnych - o 31,0%.

W przypadku likwidacji samorządowych instytucji kultury i samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej zobowiązania tych jednostek przejmuje jednostka samorządu terytorialnego.

Na podstawie art. 24 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. z 2001 r. Dz.U. Nr 13, poz. 123) zobowiązania i wierzytelności likwidowanej instytucji kultury przejmuje organizator.

Na podstawie art. 60 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408 ze zm.) zobowiązania samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej po jego likwidacji stają się zobowiązaniami właściwej jednostki samorządu terytorialnego.

Przejęcie zadłużenia samorządowych jednostek organizacyjnych z osobowością prawną przez jednostki samorządu terytorialnego spowodowałoby wzrost przeciętnego wskaźnika zadłużenia (biorąc pod uwagę zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego, których samorządowe jednostki organizacyjne z osobowością prawną są zadłużone) z 25,2% do 37,6%, tj. o 12,4 punktów procentowych (w 2006 roku o 16,1 punktów procentowych).

W ostatnich dwóch latach poprawiła się pod tym względem sytuacja Województwa Samorządowego: w 2005 roku konieczność przejęcia zadłużenia wojewódzkich zakładów opieki zdrowotnej przez województwo spowodowałaby wzrost wskaźnika zadłużenia z 14,2% do **110,2%**; w 2006 roku z 13,7% do **80,9%**, a w 2007 roku z 7,0% do 48,3%.

W najgorszej sytuacji są **powiaty**. Chociaż one same nie są zadłużone w dużym stopniu (przeciętny stopień zadłużenia wynosi 14,6%, najwyższy 34,2%), to w przypadku przejęcia zadłużenia ich jednostek organizacyjnych z osobowością prawną, w ośmiu (w 2006 roku w siedmiu) powiatach wskaźnik zadłużenia przekroczyłby ustawowy próg 60%, co przy

stosunkowo niewielkich dochodach własnych powiatów oznaczałoby zagrożenie bezpieczeństwa finansowego.

W M. Łodzi ewentualne przejście zobowiązań jednostek organizacyjnych z osobowością prawną oznaczałoby wzrost stopnia zadłużenia z 32,3% do 34,1%. W pozostałych **miastach na prawach powiatu**, ze względu na znikome kwoty zobowiązań jednostek organizacyjnych z osobowością prawną wskaźnik zadłużenia pozostałby bez zmian.

Wśród **gmin**⁷ przejście zobowiązań jednostek organizacyjnych z osobowością prawną spowodowałoby przekroczenie ustawowego limitu stopnia zadłużenia (podobnie jak w roku ubiegłym) w M. Głowno - wzrost wskaźnika z 18,2% do 94,7% (w 2006 roku z 24,9% do 98,3%); w M. Pabianice nastąpiłby wzrost wskaźnika z 15,4% do 57,2% (w 2006 roku z 16,8% do 64,4%), przy czym w przypadku jednostek organizacyjnych z osobowością prawną zarówno M. Głowna jak i M. Pabianice zadłużenie generowane jest wyłącznie przez zoz-y i w stosunku do poprzedniego roku zobowiązania zoz-ów M. Głowna wzrosły o 9,9%, natomiast w przypadku M. Pabianice o 2,2%.

---

⁷ Jedynie w trzech gminach w Polsce (w tym M. Głowno i M. Pabianice) przejście długu SP ZOZ spowodowałoby przekroczenie lub dość bliskie zbliżenie się do limitu zadłużenia określonego w art. 170 ufp (z uwzględnieniem wyłączeń).